Барыы дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САРДАҤА

ССКП Өлөҥөөк ороҕуонунааҕы комитетын уонна үлэһиттэр депутаттарын ороҕуоннааҕы Советын органа

Тахсарга 1-гы сыла.

№ 17 (72)
Кулун тутар
8
күнэ
1955 сыл
ОНТУОРУННЬУК

Сыаната 10 харчы.

Бүгүн—Аан дойду дьахталларын күнэ. Советскай дьахталларга — коммунизм өрөгөйдүүрүн иһин активнай охсуһаачыларга төлөннөөх эҕэрдэ!

ССРС Верховнай Советын Президиумугар

ССРС Министрдэрин Советын Председателэ табаарыс **Булганин Н. А.** көрдөһүүтүнэн ССРС Верховнай Советын Президиума бэйэтин быһаарыытынан:

а) мөлтөхтүк үлэлиприн иһин таб. А. Ф. Засядьканы ССРС чөҕүн промышленнаһын министрин эбээһинэһиттэн босхолоото.

ССРС чөҕүн промышленнаһын министринэн Президиум таб. **Задемико Александр Николаевиһы** анаата.

б) үлэтин кыайбатын быһыытынан таб. А. И. Козлову ССРС совхозтарын министрин эбээһинэһиттэн босхолоото.

ССРС совхозтарын министринэн Президиум, ССРС тыатын хаһаайыстыбатын министрин эбээһинэһиттэн босхолоон баран, таб. **Бенедиктов Иван Александровиһы** анаата.

—о—

Советскай общество сүҥкэн күүһэ

Бүгүн—кулун тутар 8 күнэ—Аан дойду дьахталларын күнэ. Бу күн народнай демократия дойдуларын уонна аан дойду бүтүннүүтүн үлэһит дьахталлара сэриини күөдьүтээччиләри — империалистары утары, эйэ иһин охсуһуулара өссө күүһүрэр, бэйэләрин дойдуларын экономикатын, культуратын чэлгитэ сайыннарыыга активнайдык кытталлар.

Советскай дьон бу үөрүүлэах күнү ССКП КК тохсунньутааҕы Пленумун уонна ССРС Верховнай Советын II-с сессиятын историческай ууруахтарынан өрө көтүрдүллэн туран үрдүк политическай уонна производственнай көтөҕүллүү кэмигэр быраһынныыктыыллар.

Капитализм политическай уонна экономическай батталларыттан босхоломмут, эр киһини кытта тэҥ быраантаммыт советскай дьахталлар социалистическай общество улуу күүһүнэн, коммунизмы активнай тутааччыларынан буоллулар. Ол түмүгэр 2.346 дьахталлар Советскай Союз геройун уонна социалистическай Үлэ геройун албан аатын ылар чиэстэнилэр, 900 тыһыынча кэриҥэ советскай дьахталлар орденнарынан уонна медаллларынан наҕараадаланнылар уонна 741 дьахтар Сталинскай премиялары ылылар.

Аҥардас бөҕөргө дойдубутугар социализм кыайыгы дойдуулар, өлбөх оҕолоох уонна [illegible] ССР-га [illegible] соҕотох [illegible] бөҕөнө [illegible] р, от[illegible] туттар [illegible] олохтоох элбэх оҕолоох уонна соҕотох ийэлэр 1954 сыл устатыгар 108.000 солк. суумалаах пособиены ыллылар.

Советскай патриоткалар ССРС Конституциятыгар кыһыл көмүс буукубаларынан суруллубут политическай быраантарын киэҥник туһаналлар. Кинилэр советскай народ коммунизмы тутар улууканнаах кыайыыларыгар модун күүстээх активнай кыттыыны ылаллар, бүтүн аан дойду үрдүнэн эйэни харыстааһын иһин народтар доҕордоһууларын уонна биргэ үлэлээһиннэрин бөҕөргөтөр иһин охсуһууга улам күүстээхтик кытталлар. ССКП КК тохсунньутааҕы Пленумун «Сүөһү иитиититтэн ылыллар бородууктаны элбэтэр туһунан» историческай ууруаҕар биһиги хаһаайыстыбаннай тутуубут сүҥкэн суолталаах тыын соруктарын кыайыылаахтык быһаарар иһин охсуһуу киэҥ программата бэрилиннэ. Маныаха сүрүн күүһүнэн, социалистическай тутул бары атын салааларыгар күрдүк, советскай дьахталлар үрдүк айар дьоҕурдаах уонна таһаарылаах үлэлэрэ буолар.

Аан дойду дьахталларын күнүн быраһынныыктыах аҕыйах хонук иннинэ атаарыллыбыт РСФСР үлэһиттэрин депутаттарын олохтоох Советтарыгар быыбар советскай дьахталлар государственнай былаас үрдүкү органнарыгар быһаарылыах [illegible]с буо[illegible]арыы [illegible] бир [illegible]үл [illegible]стра[illegible]ардөрд[illegible] быы[illegible] бар[illegible] олохтоох [illegible]ммыт [illegible] 48,9 [illegible] бөлөр [illegible]

[illegible] народ [illegible]ны [illegible] [illegible]

Москва. Оһуордаах чараас тааһы оҥорор Бүтүн Союзтаабы научнай-чинчийэр институт үлэһиттэрэ таас иһити киэргэтэн оҥоруу саҥа ньымаларын тутталлар. Иһити оҥоруу биригэмэтигэр таас убаҕас маассатыгар таастан састаантаах араас өҥнөрүнэн киэргэтиллибит таҥас арааҥата түһэриллэр. Онуоха, таас састаантаах таҥас өҥүттэн уонна структуратыттан тутулуктаах, иһит тааһыгар араас оһуордар тахсаллар.

СНИМАККА: инженер-технолог Н. Г. Удовенко художественнай тааһы уонна сортовой иһити оҥорор Ленинградтаабы заводка саҥа ньыманан оҥоһуллубут иһиттэр образецтарын бэрэбиэркэлиирэ көстөр.

В. Кунов фотата.
ССТА фотохрониката.

★ ★

Үөрэнэр дьоллоохпун

Мин, ыраах Хотугу дойду олохтооҕун оҕото Коммунистическай партия, Советскай правительство биһиэхэ аҕалыы кыһамныыларын түмүгэр үөрэнэр дьоллоохпун. Билигин VIII кылааска үөрэнэбин, үөрэх дьылын II чиэппэригэр бипр предметкэ «3» сыаналаах этим.

Бары предметтэргэ «5» уонна «4» сыаналарга үөрэнии—бу хас биирдии советскай үөрэнээччи сүрүн соругунан буоларын мин [illegible] ол иһин [illegible] [illegible] [illegible]

Эркин хаһыатын көрүү

Алын бэчээт оруолун үрдэтиэххэ

Райпо иһиннээҕи маҥнайгы сүһүөх партийнай-комсомольскай уонна профсоюзнай тэрилтэлэр органнара — «Кооператор» хаһыат тас онгоһуутунан уонна тахсыыта арыый үксүнэн атын эркин хаһыаттарыттан үксүлэриттэн ордук.

Ол эрээри, бу хаһыат 1954 сыл устата баара-суоҕа 8 эрэ төгүл таһаарыллыбыт, ону тэҥэ 1955 сыл олунньу 26 күнүгэр бинр эрэ нүөмэр суруллан тахсыбыт.

«Кооператор» хаһыат үлэтин туһунан «Сардаҥа» хаһыакка 1954 сыл атырдьах ыйын 20 күнүнээҕи 21 №-гэр «Эргиэн үлэтин сырдаппат хаһыат» — диэн критическай ыстатыйа бэчээттэммитэ. Ол ыстатыйаҕа ыйыллыбыт итэҕэстэр бу да сырыыга кыайан туоратыллыбатахтар, хаһыат райпо олоҕун толору сырдатар оруолун баччааҥҥа дылы толоро илигин аллараа бэриллэр чахчылар даҕаны көрдөрөллөр.

Хаһыат үлэтин сүрүн итэҕэстэриттэн биирдэстэриннэн — кини комсомольскай, партийнай уонна профсоюзнай тэрилтэлэр үлэлэрин сэдэхтик сырдатара, тустаан көрүллүбүт нүөмэргэ (1955 сыл олунньу 26 күнэ 1 №-рэ) үөһэ ахтыллыбыт тэрилтэлэр тустарынан биир да тыл этиллибэтэх, кинилэр райпо үлэтигэр сүрүн салайар уонна хонтуруоллуур күүс буолаллара хаһыакка хаһан да көрдэрүллүбэтэх.

Хаһыат иккис бөдөҥ итэҕэһиннэн партия уонна правительство саҥа ылынар кэккэ дьаһалларын уонна ол дьаһаллары олохчо киллэрингэ райпо үлэһиттэрин иннигэр чопчу туруоруллар соруктары сырдаппатаҕа буолар. Хаһыат олунньу 26 күнүнээҕи нүөмэригэр ССКП КК тохсунньутааҕы Пленума ылыммыт историческай ууруаахтарын уонна ССРС Верховнай Советын II сессиятын үлэтин матырыйаалларын тустарынан биир да тыл ахтыллыбат. Оттон хаһыат иккис ыстатыйатыгар — «Коммунистар уонна партията суохтар тулхадыйбат блоктарын кандидаттара» — диэн ыстатыйаҕа РСФСР, Саха АССР Верховнай Советтарыгар итиэннэ олохтоох Советтарга кандидаттар оройуон колхозтарын уонна тэрилтэлэрин уонсай мунньахтарыгар туруоруллубуттарын туһунан наһаа хойутаан суруллубут, дьиҥэр кандидаттары туруоруу туһунан ыстатыйа тохсунньу ый ортотугар таһаарыллыбыт буолуохтаах этэ.

«Кооператор» хаһыат редакцията райпо коллектибын үлэһиттэрэ истиэнэ хаһыатыгар ыстатыйалары биэриллэрин кыайан тэрийбэтэх. Көрүүгэ ылыллыбыт нүөмэргэ баара-суоҕа 4 ыстатыйа баарыттан иккитин хаһыат редактара Павлов бэйэтэ суруйбут, олор хаһыат аҥарыттан улахан өттүн ылбыттар.

Хаһыат үлэтин тулуйуллубат итэҕэһиннэн кини тыла-өһө, грамматиката элбэх сыыһалааҕа, чуолкайа суох буукубаларынан тиэтэллик суруллан таһаарыллара буолар. Хаһыат иккис ыстатыйата барыта 170-са тыллаах, онуоха 17 буукубынан уонна 4 тылга алдьастаах. Суруллар ыстатыйаларга үгүс тыллар нууччалыы олохторунан тылбаастаммакка киллэриллибиттэр, холобур: стул, завоз, вопрос, еще — диэн нууччалыы тыллар сахалыы тылбаастаммакка суруллубуттар, дьиҥэр бу тыллар сахалыы тылбаастанар тыллар, онон сахалыы олохторунан «олоппос», «таһаҕас тиэйиитэ», «боппуруос», «дөксө» — диэн тылларынан суруллуохтаахтар. Бу курдук саха тылын орфограмматын бутуйуу иннникитин таһаарыллыбата, «Кооператор» хаһыат редакцията суруллар ыстатыйаларга туттуллар тыллары саха орфографиятын быраабылаларын тутуһан таба уонна өйдөнүллэр гына суруйара эрэйиллэр.

«Кооператор» хаһыат бэйэтин үлэтин былаана суох ыыпытын түмүгэр РСФСР, Саха АССР Верховнай Советтарыгар уонна олохтоох Советтар быыбардарыгар бэлэмнэнии саамай эппиэттээх кэмигэр, тохсунньуга, биир да нүөмэр таһаарыллыбатаҕа улахан хомолтолоох уонна тулуйуллубат итэҕэһиннэн буолар.

Хаһыат үлэтин былааннаахтык ыытыы уонна кинини бэрэбиэркэлээһин, бастатан, маҥнайгы сүһүөх партийнай тэрилтэ (секр. Коновалов И.) уонна комсомольскай тэрилтэ (секр. Илларионова А.) сүрүн эбээһинэстэриннэн буолар.

Онон партийнай, комсомольскай тэрилтэлэр секретардара «Кооператор» хаһыат үлэтин туһунан ыытыллыбыт, бу хаһыат райпо коллектибын олоҕун дьиҥнээхтик сырдатар орган буолуутун ситиһиннигэ редакция үлэтигэр быһаччы көмөнү оҥороллоро эрэйиллэр.

* * *

Оройуоннаах сибээс хонтуоратын партийнай, комсомольскай уонна профсоюзнай тэрилтэлэрин органнара «Молния» хаһыат бэйэтин оруолун ырааҕынан толорбот. Бу хаһыат редактара т. Далбараев 1954 сыл сэтиньи 29 күнүттэн ыла хаһыат биир да нүөмэрин таһаарбатаҕа хайдах да тулуйуллуон сатаммат. Бу хаһыат үлэһиттэрэ уоскуйууга, инициативата суох олорон хаалыыга тийийбиттэрин түмүгэр «Молния» хаһыат 1954 сыл устата баара-суоҕа 3 эрэ төгүл таһаарылыыта.

* * *

«Победа» колхоз партийнай, комсомольскай итиэннэ профсоюзнай тэрилтэлэриннэн таһаарыллыахтаах «Коммунист» хаһыат 1955 сылга киирэн баран биллигигэ дылы биир да нүөмэрэ таһаарылла илик. Онон, 1955 сыл икки ыйдарын устатыгар «Победа» колхоз олоҕо алын бэчээккэ сырдатыллыбата.

Оройуон иһигэр таһаарыллар бары хаһыаттар биллигин биириэмэтээҕи соруктарынан ССКП КК тохсунньутааҕы Пленумун уонна ССРС Верховнай Советын II сессиятын матырыйаалларын нэһилиэнньэҕэ системалаахтык пропагандалааһыннара буолар. Оройуоннга таһаарыллар бары хаһыаттар үлэлэрин төрдүттэн тупсарыы соруга бары партийнай, комсомольскай уонна профсоюзнай тэрилтэлэр эбээһинэстэригэр сүктэриллэр.

ГЕРМАНСКАЙ МИЛИТАРИЗМ НАРОДТАРЫ ТУОХХА ТИРИЭРДИБИТЭ

★

Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии кыттыылааҕа, агитатор М. Сергеев (райсовет) Германскай милитаризм народтары туохха тириэрдибитин туһунан ыйытар.

Таб. Сергеевкэ эппиэттээн биһиги б. дь. тохсунньуйга таһаарыллыбыт Агитатор Блокнотуттан ылан бу ыстатыйаны бэчээттиибит.

★

Германскай милитаризмынан төлө тардыллыбыт аан дойду икки сэриитэ народтары ыытан ыар спэртибэҕэ, сорго-муҥна, алдьаныыга-кээһэнигэ тириэрдибитэ.

Аан дойду бастакы сэриитин сылларыгар кыргыһыы хонуулларыгар 10 мөлүйүөн кэриҥэ киһи өлбүтэ, оттон 20 мөлүйүөнтэн тахса киһи бааһырбыта уонна соххор-доҕолоҥ буолбута.

Аан дойду иккис сэриитэ 50 мөлүйүөн киһи тыыны быспыта. Гитлеровецтар былдьаан ылбыт территорияларын нэһилиэнньэтин кэрээнэ суох халаабыттара. ССРС оккупацияҕа түбэспит уобаластарын аахпатах үрдүнэн, хотторбут дойдулартан 1940 сыл ыам ыйыттан 1944 сыл алтынньы ыйыгар диэри биирдии дьон малын халаабыттарыттан ураты 128 миллиард марка суумалаах араас сыаналааҕы хорботон ылбыттара.

Киһиэн уонна матырыйаалынан ордук элбэх сүтүү Советскай Союз сүкпүтэ. Сэриилэрыгар 7 мөлүйүөн советскай гражданнар өлбүттэрэ. Фашистскай халабырдьыттар 1 тыһыынча 710 куораты, 70 тыһыынчаттан тахса сэлиэнньэни уонна дэриэбинэни биир да дьиэни ордорбокко бүтүннүү, эбэтэр сороҕун алдьаныттара биитэр уоттаабыттара. Гитлеровскай саба түһүү түмүгэр 6 мөлүйүөн дьиэ онуттан суох оҥоһуллубута; 25 мөлүйүөн кэриҥэ киһи дьиэтэ-уота суох хаалбыта. Фашистскай варвардар советскай дьоҥҥо 679 миллиард солкуобайдаах хоромньуну таһаарбыттара.

Фашистскай спэхспиттэр илиилэриттэн 6 мөлүйүөнтэн тахса поляк өлбүтэ; Польша 1 мөлүйүөн 600 тыһыынча гражданнара үлэлиир дьоҕурдарын олох сүтэрдилэр биитэр үлэлиир дьоҕурдара сарбылынна. Алта сыл оккупацияҕа олорбут Польшаҕа 11 тыһыынча 229 дьиэ оннуттан суох оҥоһуллубута, 14 тыһыынча 209 дьиэ чөллөйө эрэ хаалбыгына алдьатыллыбыта. Быһа холуйдахха 20 тыһыынча промышленнай предприятие уонна 467 тыһыынча кэриҥэ бааһынай ыалын дьиэтэ-уота оннуттан суох оҥоһуллубута эбэтэр буорту оҥоһуллубута.

Аастыт сэриилэ сылларыгар 700 тыһыынча француз өлбүтэ, оттон 585 тыһыынча француз үлэлиир дьоҕурун сүтэрбитэ. 225 тыһыынча француз өлүү-сүтүү гитлеровскай лаагырдарыгар, 780 тыһыынча француз Германияҕа хаатырга үлэлэриигэр ыытыллыбыттара. Гитлеровецтар Франциияҕа бааһынайдар бас билэр эбэтэр түүлэспит сирдэриннээҕи 250 тыһыынча хаһаайыстыбаларын, 2 мөлүйүөн кэриҥэ дьиэни, 49 тыһыынча 500 предприятиены туһаныллыбат гына алдьаппыттара эбэтэр буорту оҥорбуттара. Фашистскай аайгаахын Франциияҕа 1939 сыллааҕы сыананан 1.440 миллиард франка суумалаах хоромньуну таһаарбыта.

Англия народа аан дойду иккис сэриитигэр өлбүтүнэн 305 тыһыынча 308 киһи, бааһырбытынан 363 тыһыынча 175 киһи сүтүктэммитэ.

Немец народугар бэйэтигэр аан дойду иккис сэриитэ национальнай күннүлүү барыынан бүппүтэ. 8 мөлүйүөн киһи өлбүтэ, мөлүйүөнүнэн киһи бааһырбыта уонна соххор-доҕолоҥ буолбута — Германскай милитаризм немецтэри итиннэхэ тириэрдибитэ.

Политическай үөрэхтээһин биир көрүнэ

Соторутааҕыта «Коммунизм» колхоз ыраах участкаларыгар үлэлиир комсомолецтар уонна ыччаттар политическай билиилэрин үрдэтиигэ аналлаах кылгас сроктаах курс аһыллан бэйэтин үлэтин түмүктээтэ.

Бу курска оройуон советскай-партийнай тэрилтэлэрин үлэһиттэрэ ыччаттарга уонна комсомолецтарга анаан аан дойду балаһыанньатыгар, ССКП КК тохсунньутааҕы Пленумун ууруаахтарыгар уонна советскай патриотизм туһунан хас даҕаны лекциялары уонна бэсиэдэлэри оҥордулар.

Курс истээччилэрэ 1954 с. ТХБСВ экскурсана С. Павлов булчут бочуоттаах идэтин уонна тиинги бултааһыныгга бэйэтин опытын туһунан оҥорбут бэсиэдэтин ордук кэрэхсээн иһиттилэр.

Ол эрээри кылгас сроктаах курс үлэтигэр баар итэҕэстэри ахтыбакка аһарар буолуохха сатаммат. Бу курска баара эрэ 15 киһи хабылынна. Сорох комсомолецтар уонна ыччаттар курс үлэтигэр кыттыыны ылар толору кыахтаах эрээри оҥоһуллубут лекциялларга уонна бэсиэдэлэргэ сылдьыбатылар. Ол курдук комсомолецтар Солдатов И., Топорова С., Николаев В. уо.д.а. бөһүөлэк иһигэр олорор эрээри курс үлэтигэр кыттыбатылар.

Кылгас сроктаах курска сылдьан баран «Коммунизм» колхоз ыччаттара уонна комсомолецтара колхоз производстватыгар үлэлии бэйэлэрин тустаах участкаларыгар тарҕастылар.

Н. Семенов,
ЫБСЛКС райкомун инструктара.

КӨННӨРҮҮ

Биһиги хаһыаппыт кулун тутар 4 к. №-гэр «Өлгөм дохуоттар» диэн Д. Соломонов ыстатыйатыгар «Коммунизм» колхозка быыбар ыытыллыбатаҕынан сибээстээн, «правление председателиэн таб. Батакаев быыбарданна» — диэн бүтэһик этиини көннөрөн өйдүүргүтүгэр көрдөһүллэр.

Редактор М. Л. БАЙШЕВ.

Үлэһиттэр депутаттарын Кирбэй нэһилиэгиннээҕи Совета, «Ленин суола» колхоз правленията уонна маҥнайгы сүһүөх партийнай тэрилтэ ССКП членэ, нэһилиэк Советын депутата,

Матвеев Семен Григорьевич

быйыл кулун тутар 2 күнүгэр түүн 12 чааска ыарахан уонна уһун ыарыы кэнниттэн өлбүтүн туһунан бэйэбит дириҥ кутурҕаммытын бокуонньук кэргэттэригэр уонна билэр дьоннорбутугар биллэрэбит.

РЕДАКЦИЯ АДЫРЫҺА: Саха АССР, Өлөнүөк бөһүөлэгэ. Редакцияҕа киирэр сурук төттөрү бэриллибэт.

Сакааһын № 72. Өлөнүөк оройуоннааҕы типография. Тахсар ахсаана 400 экз. МЛ—00639